

Трофімчук І.О.,
студ. гр. ОАП-51дм,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ.
Науковий керівник – Присяжнюк С.В.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

ПОРІВНЯННЯ МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

На сьогодні необхідним для України є стандартизація національної системи бухгалтерського обліку та складання звітності відповідно до міжнародного досвіду, що є важливим для прийняття виважених управлінських рішень.

В національних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (П(С)БО) дотримані вимоги міжнародних стандартів з урахуванням економічних, правових, податкових особливостей нашої держави, але існують й певні невідповідності національних стандартів міжнародним, у тому числі, з обліку нематеріальних активів.

Національні стандарти різні країни створюють на основі міжнародних. Гармонізація національних стандартів з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності має велике значення, особливо у ході інтеграційних процесів, що і зумовлює актуальність теми дослідження.

Між національними та міжнародними стандартами обліку існує такий зв'язок: при розробці міжнародних аналізується прийнята система обліку в різних країнах, вивчається практика ведення обліку того чи іншого об'єкта і тільки після цього формуються рекомендації міжнародного характеру.

Облік нематеріальних активів регламентується МСБО 38 «Нематеріальні активи» [2] та національним П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [1]. В них практично співпадає: визначення нематеріальних активів; оцінка нематеріальних активів при надходженні: нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка складається з вартості придбання, мита, непрямих податків, що не відшкодовуються та інших витрат, пов'язаних з його придбанням; деякі пункти розкриття інформації у звітності: вартість, за якою нематеріальні активи відображаються у балансі; методи нарахування амортизації та строки корисного використання нематеріальних активів, а також їх наявність та рух у звітному році.

В той же час ряд положень, визначених в національних П(С)БО, в міжнародних стандартах не розкриваються: оцінка нематеріальних активів при внесенні до статутного капіталу, оцінка нематеріальних активів, створених підприємством.

Відповідно до П(С)БО 8 [1] первісною вартістю нематеріальних активів при внесенні до статутного капіталу є погоджена засновниками підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених в п.11 П(С)БО 8. Первісна вартість нематеріальних активів, створених підприємством включає: прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші витрати, пов'язані зі створенням цього активу та приведенням його до стану придатності для використання за призначенням.

В частині ряду положень національних та міжнародних стандартів існують певні невідповідності.

Наприклад, щодо оцінки нематеріальних активів при обміні П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» повідомляє, що первісна вартість нематеріального активу, придбаного в результаті обміну на подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого нематеріального активу. Відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи», собівартість нового активу є балансова вартість відданого (в обмін) активу.

П(С)БО 8 первісною вартістю нематеріальних активів визначає їх справедливу вартість на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених п. 11 П(С)БО 8 на протилугу МСБО

38, відповідно до якого підприємство може обрати первісне визнання як нематеріальних активів, так і гранту за справедливою вартістю.

Стосовно переоцінки нематеріальних активів, то стандарти також відрізняються. Відповідно до П(С)БО 8, переоцінка може проводитись за справедливою вартістю на дату балансу нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок. У разі переоцінки об'єкта нематеріального активу слід переоцінювати всі інші активи групи. МСБО 38 визначає два підходи щодо переоцінки. Перший – після первісного визнання актив відображають за його собівартістю. Другий – після первісного визнання актив відображають за переоціненою сумою (справедливою вартістю на дату переоцінки).

Нарахування амортизації на нематеріальний актив за П(С)БО 8 здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом. МСБО 38 встановлює нарахування амортизації тоді, коли цей актив є наявним для використання.

По-різному розкривається інформація про нематеріальні активи і у фінансовій звітності. П(С)БО 8 встановлює розкриття інформації про нематеріальні активи у Примітках до фінансової звітності, де відображається: 1) первісна та накопичена амортизація нематеріальних активів, щодо яких існує обмеження права власності; первісна вартість та накопичена амортизація переданих у заставу нематеріальних активів; сума угод на придбання у майбутньому нематеріальних активів; сума витрат на дослідження та розробки. Відповідно до МСБО 38 у Пояснювальних записках до фінансових звітів розкривається інформація про: балансову вартість переоцінених нематеріальних активів; дату переоцінки; балансову вартість, яка була б включена у фінансові звіти, якщо б переоцінені нематеріальні активи відображалися згідно з базовим підходом. На підприємствах України варто було б започаткувати, взявши з міжнародного досвіду, ведення замість форми №5 «Примітки до фінансової звітності» Пояснювальних записок до фінансових звітів.

Також розрізняється порядок визначення строку використання об'єкта нематеріальних активів, згідно з П(С)БО 8 треба враховувати: строки корисного використання подібних активів; моральний знос, що передбачається; правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання; очікуваний спосіб використання нематеріального активу підприємством; залежність строку корисного використання нематеріального активу від строку корисного використання інших активів підприємства. А для того, щоб визначити строк використання об'єкта за МСБО слід урахувати: технічне, технологічне та інші види старіння; рівень видатків на обслуговування, необхідних для отримання очікуваних майбутніх економічних вигід від активу. На прикладі Вінницької дирекції підприємства поштового зв'язку «Укрпошта», де для визначення строку використання нематеріальних активів найчастіше враховують строки корисного використання подібних активів, можна підтвердити більш раціональне визначення даного строку за МСБО, які точніше врахують отримання очікуваних економічних вигід та понесених витрат на обслуговування індивідуально по кожному об'єкту нематеріальних активів.

Таким чином, здійснений порівняльний аналіз П(С)БО та МСБО свідчить, що існують певні розбіжності щодо обліку нематеріальних активів. Це потребує гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджений Міністерством фінансів України 18 жовтня 1999 року № 242, зі змінами.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» (IAS 38 «Intangible Assets») // Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408>.